

25–28

SAMLINGS- STRATEGI

Museum Sønderjylland

Museum Sønderjylland er et statsanerkendt museum, som dækker både naturhistorie, arkæologi, historie og kunst. I den seneste museumsreform er museets samlinger vurderet til at være af international betydning, særligt på grund af grænselandshistorien og de samlinger, der knytter sig dertil. Det er museets mål fortsat at passe på og videreudvikle de omfattende samlinger. Museet vil indsamle inden for alle sine fagområder, sørge for korrekt registrering af de indsamlede genstande i anerkendte systemer og sikre bedst mulige bevaringsforhold for samlingerne. Der vil i strategiperioden både blive arbejdet med strategisk aktiv indsamling på udvalgte områder og supplerende og udvikling af de bestående samlinger i øvrigt.

De overordnede rammer for museets arbejde, herunder samlingsarbejdet, sættes af museets vedtægter, der også rummer en definition og beskrivelse af museets ansvarsområder. Museets overordnede strategi sætter samtidig særlig retning for arbejdet i perioden 2025-2028.

Denne samlingsstrategi rummer en nærmere beskrivelse af samlingsarbejdet, dets principper og satsninger, for strategiperioden. På indsamlingsområdet er den overvejende fagspecifik, mens den på de øvrige felter (registrering, bevaring, konservering) er generel.

Samlingsstrategien er godkendt af Museum Sønderjyllands bestyrelse den 17. marts 2025.

Museets samlinger udvides gennem fund, køb, gaver og kampagner afhængigt af fagområde.

F.C. Lund: Episode i Forstaden ved Flensborg efter Slaget ved Bau d. 9. April 1848. De to officerer til Hest er Schleppegrell og Helgesen. Sign. F.C. Lund 1884. Olie på lærred. 47x79. Foto: Bruun Rasmussen Kunstauktioner.

Indsamling

Museum Sønderjylland samler inden for alle sine fagområder. Overordnet bestemmes indsamlingsfelterne af museets faglige ansvarsområder, som er nærmere fastlagt i museets vedtægter. Inden for denne ramme er der særlige fokuspunkter, hvor hovedvægten af indsatsen lægges.

Indsamlingsmetoderne er relativt forskellige, alt efter fagområdernes natur. Både for naturhistorie og arkæologi suppleres samlingerne helt overvejende med nye fund fra jorden, som fremkommer dels ved museets systematiske undersøgelser, dels ved fund gjort af borgere i samarbejde med museet. Kunstsamlingerne suppleres primært ved køb og gaver, mens samlingerne inden for historie ud over køb og gaver suppleres ved målrettede kampagner.

Kranie af den bedst bevarede fossile hval fra det 10 millioner år gamle ler i Gram Lergrav. Det er type-eksemplaret (referencen) for slægten og arten *Uranocetus gramensis*, som er nærmeste uddøde slægtning til den familie, nutidens blåhval tilhører. Foto MSJ.

Naturhistorie

Museets naturhistoriske samling består primært af de unikke fund fra Gramhavet. Rigdommen af fossiler, men også andre spor som gravegange, rummer enestående viden om evolutionshistorien og biologiske forhold i et meget langt tidsperspektiv.

Fundene suppleres hele tiden, dels i kraft af de udgravninger, museets besøgende løbende foretager, dels ved målrettede udgravninger i museets eget regi. Tidligere er især mere usædvanlige fund blevet registreret og bevaret. I strategiperioden er der særligt fokus på, at gode og repræsentative fund af almindeligt forekommende genstande som gravegange og foraminiferer også optages i samlingen. Samtidig arbejdes der på at forbedre dokumentationen af fundene, især i forbindelse med udgravninger af større genstande udført af museet selv. Her udnyttes viden fra arkæologien, men metoderne tilpasses til palæontologien.

Der vil i den kommende periode blive afsøgt muligheder for, hvordan indsamling vedr. ansvarsområdet omkring istidslandskabet bedre kan dækkes.

Rav- og perlekæder fra romersk jernalder, fundet på en boplads nær Enderupskov. Foto MSJ.

Arkæologi

Den arkæologiske enhed indsamler viden og genstande fra alle tidsperioder i forbindelse med de arkæologiske undersøgelser, der udføres inden for enhedens ansvarsområde (dvs. Tønder, Sønderborg, Aabenraa, Haderslev og Kolding kommuner).

I forbindelse med udførelsen af arkæologiske undersøgelser foranlediget af museumslovens kapitel 8 er det videnskabelige grundlag for undersøgelserne vurderet og udarbejdet i forhold til Slots- og Kulturstyrelsens nationale strategier og godkendt af styrelsen. Indsamlingen bliver foretaget i henhold til de metodiske og teoretiske overvejelser, der ligger bag enhver udgravning og videnskabelig undersøgelse, og med baggrund i enhedens arkæologiske grundfortælling og Museum Sønderjyllands overordnede strategi.

Udover de bygherrefinansierede undersøgelser foranlediget af museumslovens kapitel 8 foretager den arkæologiske enhed også registrering af et stadigt stigende antal metaldetektorfund. Både udgravninger foranlediget af kapitel 8 og detektorfund analyseres løbende og indgår som baggrund for museets egne forskningsudgravninger, der er målrettet mod Museum Sønderjyllands strategi.

Tosproget byskilt, som blev sat op ved Haderslev 2016. Det blev kort efter fjernet anonymt, og byrådet opgav indtil videre projektet. Museet sikrede sig skiltet. Foto: Søren Petersen/MSJ.

Historie

Museum Sønderjylland samler inden for historie (nyere tid) primært på genstande og andre vidnesbyrd, der belyser Sønderjyllands unikke historie og kultur. Den knytter sig først og fremmest til landsdelens historie som hertugdømme og grænseland og mødet mellem dansk og tysk, men et andet vigtigt grundlag er landsdelens status som korsvej for økonomiske og kulturelle impulser mellem nord, syd, øst og vest.

Det vigtigste indsamlingsfelt er den nationale og politiske historie og spørgsmålene om grænser og nationale og regionale identiteter, som både er en kerne i museets ansvarsområde og knytter direkte an til satsningen "Grænseland" i museets overordnede strategi. Her er der løbende indsamling af genstande fra både før og efter 1945, men der vil i strategiperioden især blive arbejdet med en øget indsamling af materielle og immaterielle spor af de seneste årtiers grænselandsforhold og særlige sønderjyske kulturtræk.

For tiden før 1945 suppleres de bestående samlinger vedrørende sønderjysk kultur- og erhvervshistorie især på felter, hvor Sønderjylland har stået centralt, som f.eks. kniplinger og teglværker. For tiden efter 1945 indsamles i begrænset omfang genstande, der belyser almene samfundstræk i tiden i en særlig sønderjysk kontekst. Et særligt satsningsområde er H.J. Wegners møbelkunst i kulturhistorisk belysning.

Særligt for den nyere historie er også medier som fotos, film og lyd vigtige, og museet har allerede en stor samling heraf, som løbende suppleres og udvikles. Museet modtager ikke større arkivalske afleveringer, men på visse af dets arbejdsområder, særligt de slesvigske krige, 1. Verdenskrig og national identitet, indsamles også arkivalske vidnesbyrd som breve, dagbøger mv.

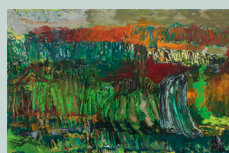
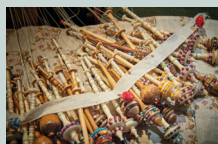

Gustaf Munch-Petersen (1912-1938), Uden titel, 1935, Gouache på papir, 595 x 480 mm. Foto MSJ.

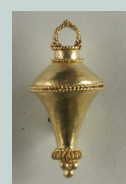
Kunst

Museum Sønderjyllands kunsthistoriske ansvarsområde er dansk kunst fra Guldalderen og fremefter, herunder særligt kunst med relation til Sønderjylland og Hertugdømmerne bredt samt kunst, der belyser strømninger i nordeuropæisk kunst i det 20. århundrede og fremefter. Inden for det er 'Transnationalitet' og 'Diversitet' to styrende og overordnede principper for indsamlingen. Det på én gang regionale og transnationale fokus må ses i tilknytning til museets generelle satsning på emnet "Grænseland" i denne strategiperiode.

Der indsamles ved køb (primært) og donationer (sekundært). I strategiperioden satses på styrkelse af samlingerne fra perioderne 1800-1864, Mellemkrigstid, 1980'erne og Samtidskunst.

*Museum Sønderjylland bevarer,
udvikler og formidler samlinger af
international betydning –
med fokus på grænselandets
historie, kultur og natur.*

Registrering, tilgængeliggørelse og revision af samlinger

Genstande registreres i anerkendte landsdækkende systemer, for tiden hhv. SARA, MUD (for arkæologi) og Specify (for naturhistorie). Til styring af film, foto og medier bruges ARKIBAS. Registreringen følger de generelt anerkendte principper. Nyindkomne genstande registreres løbende.

Ud over det arbejdes der med forbedring af registrering af ældre samlinger, herunder ikke mindst forskellige efterslæb og problemgrupper. Det sker både mhp. bedre registrering og dermed tilgængeliggørelse af samlingen og for at kunne foretage udskillelse af genstande, der ikke anses for relevante at bevare i samlingen. I strategiperioden vil der særligt blive arbejdet med:

01

At færdiggøre en omfattende gennemgang og registrering af naturhistoriske samlinger, som museet har overtaget fra private.

02

At færdiggøre en gennemgang af og forbedret registrering af de kulturhistoriske samlinger fra det tidligere Tønder Museum.

03

At gennemgå hele den kulturhistoriske samling fra det tidligere Aabenraa Museum med henblik på væsentlig bedre registrering af genstandene og udskillelse af genstande uden relevans for museets arbejde.

04

At få registreret nogle arkæologiske privatsamlinger, museet har modtaget, med henblik på at opkvalificere tilgangen til et omfattende, sjældent genstandsmateriale.

05

At gennemgå og tilgængeliggøre væsentlige dele af arkivet vedrørende kunstneren Franciska Clausen.

Bevaringscenter Sønderjylland rummer museets magasiner og værksteder.

Magasinering, håndtering og opbevaringsforhold

Det er langsigtet målet, at alle genstande, der ikke er i brug til udstillinger mv., samles i museets Bevaringscenter Sønderjylland, hvor der er faciliteter til modtagelse, desinficering, registrering, konservering og samlingsadministration. Museet er nået langt i den retning og fortsætter arbejdet i strategiperioden. Hvis samtlige objekter, herunder en række meget voluminøse genstande, skal samles her, vil det dog kræve en udvidelse af pladsen på magasinet. Det er et langsigtet mål.

Alle genstande på magasinerne skal være rengjorte, registrerede, stabile og tilgængelige for undersøgelse og pakket hensigtsmæssigt. De skal desuden pakkes ud efter den omfattende flytteproces for at sikre stabil og passende opbevaring. Ved brug af materialer til pakning sættes på genbrug og brug af materialer, der hverken ved fremstilling eller håndtering bidrager til CO₂-udslip, men er fremstillet af certificerede, miljøvenlige råstoffer i det omfang, det kan forænes med brugen på magasinet.

Alle museumsgenstande pakkes og opbevares altid korrekt, så de er let tilgængelige, beskyttet mod stød, fald, støv og biologisk kontaminering. Museum Sønderjyllands genstande skal opbevares i korrekt klima (lys, luftfugtighed, temperatur og luftkvalitet) på magasiner og i udstillinger. Bevaringscenter Sønderjyllands magasiner er inddelt i forskellige klimazoner, og alle genstande opbevares her under bedst mulige klimaforhold. De bevaringsmæssige forhold i museets udstillinger bør i en række tilfælde forbedres, og det arbejdes der på. Det bestræbes at udvikle faste ensartede rutiner for overvågning af klima, skadedyrsmængden, opståede skader mv. i alle magasiner og udstillinger.

Museum Sønderjyllands genstande håndteres altid korrekt og altid så lidt som muligt. Det gælder i alle situationer: Under forsknings- og udstillingsarbejde, rengøring og desinficering, konservering, magasinering og transport. Der er lavet ensrettede vejledninger og husregler i hele museet i forhold til håndtering af genstande, også til brug i udstillings- og formidlingsarbejde.

Aktiv konservering

Jordfund afrenses, konserveres og stabiliseres for at forsinke nedbrydningsprocesser og gøre genstandene klar til undersøgelse og håndtering af palæontologer, arkæologer eller andet museumspersonale. Ved nyere hversvelser i øvrigt vurderes bevaringstilstand og konserveringsbehov.

Museumsgenstande fra samlingen afrenses, konserveres, restaureres og monteres til udlån, udstilling, fotografering osv. Museumsgenstande, der er i en kritisk bevaringstilstand, stabiliseres hurtigst muligt og opfølges med nødvendig konserveringsbehandling. Ved katastrofer, som f.eks. vandskade eller brand, sættes alle kræfter ind for at redde flest mulige museumsgenstande ud af det skadede miljø, og redning/stabilisering af de enkelte genstande påbegyndes med det samme.

Konservering af genstande, som museet ikke har faglige ressourcer til at behandle, som f.eks. malerier, konserveres af eksterne udbydere, som museet har indgået samarbejdsaftaler med. Til gengæld udbyder museet en række ydelser til andre, herunder ikke mindst brug af tekniske faciliteter på Bevaringscenter Sønderjylland. Det bidrager til den værdiskabelse, der er central i museets strategi.

Museumsgenstande afrenses, konserveres og stabiliseres for at forsinke nedbrydning og muliggøre korrekt magasinering.